

TERVEYDEN EDISTÄMISEN NEUVOTTELUKUNTA

- Aika** Perjantai 30.8.2013 klo 9.00 – 11.00
- Paikka** PSHP hallintorakennus, kokoushuone 1.26, Teiskontie 35, Tampere
- Läsnä** Kunnallisneuvos Antero Saksala, puheenjohtaja
Toiminnanjohtaja Ulla Harala, Pirkanmaan Sydänpiiri
Sivistysjohtaja Nina Lehtinen, Lempäälä
PSHP:n hallituksen jäsen Tuukka Liuha, Lempäälä
Suunnittelupäällikkö Marko Mäkinen, Pirkanmaan liitto
PSHP:n hallituksen jäsen Tuula Petäkoski-Hult, Lempäälä
Yliääkäri Maarit Varjonen-Toivonen, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, esittelijä
Asiantuntijahoitaja Riitta Salunen, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, sihteeri
- Poissa** Hallintoylihoitaja Pirjo Aalto, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri
Professori Leena Koivusilta, Tampereen yliopisto
Johtaja Tommi Vasankari, UKK-Instituutti
Kaupunginjohtaja Aki Viitasaari, Akaa
Vt. suunnittelupäällikkö Mika Vuori, Tampere
Uutispäällikkö Timo Ylihärsilä, Alma Aluemedia

	Käsiteltävät asiat	Päätökset/jatkosuunnitelma	Vastuuhenkilö
1	Kokouksen avaus	Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti tervetulleeksi. Käytiin esittäytymiskierros.	Pj AS
2	Neuvottelukunnan järjestäytyminen	Terveysten edistämisen neuvottelukunnan varapuheenjohtajaksi valittiin johtaja Tommi Vasankari UKK-intituutista, esittelijäksi yliääkäri Maarit Varjonen-Toivonen Pshp:n perusterveydenhuollon yksiköstä ja sihteeriksi asiantuntijahoitaja Riitta Salunen Pshp:n perusterveydenhuollon yksiköstä.	Pj AS
3	Edellisen kokouksen muistio	Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.	Pj AS
4	Asialistan hyväksyminen	Asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.	Pj AS
5	Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen painopisteet	Yliääkäri Maarit Varjonen-Toivonen kertoi taustaa alueelliselle hyvinvointikertomustyölle (liite 1). Alueellinen terveyden edistämisen koordinaatio käynnistyi syksyllä 2009 toteutetulla kuntakierroksella, jolloin muun ohella kuntien johtoryhmiltä kartoitettiin alueelliseen terveyden edistämisen koordinaatioon kohdentuvia toiveita. Kunnat toivoivat erityisesti kaikkia toimialueita koskevaa poikkitoiminnallista työtä sekä tukea terveydenhuoltolain mukaisen hyvinvointikertomuksen tekemiseen. Alueellinen hyvinvointikertomus tehtiin tukemaan kuntien omaa hyvinvointikertomustyötä. Sairaanhoitopiirin hallitus hyväksyi Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen toukokuussa 2013. Alueellisen hyvinvointikertomuksen sisällysluettelo on yhtenevä sähköisen hyvinvointikertomuksen 0.2 version kanssa. Alueellisen koordinaation painopisteet (diat 4 – 8) vuosille 2013 – 2016 valittiin hyvinvointikertomuksen indikaattoritietojen pohjalta. Alueellisen hyvinvointikertomuksen luvussa 6 on painopisteittäin toimenpiteet resurssitarpeineen, vastuutahoineen ja arviointineettelyineen. Nämä on kohdennettu alueelliselle tasolle, kunta-	YI MV-T

	Käsiteltävät asiat	Päätökset/jatkosuunnitelma	Vastuuhenkilö
		<p>tasolle ja sairaanhoitopiiriin tuottamalle erikoissairaanhoidolle. .</p> <p><u>Painopiste 1. Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen vaikuttamalla suurten kansantautien esiintyvyyteen</u> Alueellisessa koordinaatiossa on elintapaohjauksessa lähdetty liikkeelle ravitsemuksesta ja liikunnasta. Sairaanhoitopiirissä toimii alueellinen ravitsemustyöryhmä, joka laati alueellisen ravitsemussuunnitelman. Se hyväksyttiin sairaanhoitopiiriin hallituksessa kesäkuussa 2011. Parhaillaan työstetään alueellista terveystuettavuussuunnitelmaa, jonka tavoitteena on valmistua loppuvuodesta. Ravitsemus ja liikunta valittiin kärkiteemoiksi, koska ne koskettavat kaikkia ikäryhmiä ja kunnan kaikkia toimialoja. Niiden kautta tehtävä työ tukee kunnassa poikihallinnollista sitoutumista.</p> <p><u>Painopiste 2. Yhteisöllisyys, syrjäytymisen vähentäminen ja sisäinen turvallisuus</u> Sisäasiainministeriö on velvoittanut aluehallintovirastojen kautta kunnat laatimaan/ päivittämään sisäisen turvallisuuden suunnitelmat. Turvallisuussuunnitelmat linkitetään osaksi kunnan hyvinvointikertomusta.</p> <p><u>Painopiste 3. Viestintä</u> Tavoitteena on saada terveys ja hyvinvointi kaikkia väestöryhmiä kiinnostavaksi asiaksi. Tarkoitus on tuottaa luotettavaa ja systemaattista viestintää terveyden ja hyvinvoinnin eri teemoista. Esim. Terveyttä edistävät sairaalat (STESO) on parhaillaan suunnittelemassa keinoja luotettavan ravitsemustiedon välittämiseen. Tarkoitus on luoda järjestelmä, jossa sairaanhoitopiirit reagoisivat nopeasti uusiin ravitsemustrendeihin. Terveiden edistämisen neuvottelukunnan linjauksen pohjalta syksyllä 2012 ja keväällä 2013 kehitettiin kahdessa eri Demola-projektissa Terveyspuu, joka havainnollistaa Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen indikaattoritietoja. Terveyspuu on nyt valmis, mutta sitä ei ole vielä julkaistu, koska julkaiseminen edellyttää paikan hankkimista webhotellista sekä resursseja ylläpitoon ja jatkokehittämiseen. Tarkoitus on, että tulevaisuudessa kunnat ottavat Terveyspuun omille kotisivuilleen. Tällä hetkellä kaikissa kunnissa siihen ei ole vielä teknisiä valmiuksia. Tiedot Terveyspuuhun päivittyvät automaattisesti SOTKANetistä.</p> <p><u>Painopiste 4. Hyvinvointityön rakenteiden vahvistaminen</u> Kuntien hyvinvointikertomustyön tukemista toteutetaan mm. Terveempi Pohjois-Suomi (jatkossa TerPs2) -hankkeen kautta. TerPs2 Pirkanmaan osahankkeen kunnille järjestettiin vuosi sitten neljä samansisältöistä seminaaria päätösten ennakoarviointimenettelystä (EVA-menettely).</p> <p>Alueellinen terveyden edistämisen työryhmä on kokouksessaan laatinut alustavaa suunnitelmaa (diat 9 ja 10) tavoitteiden toteuttamisaikatauluksi. Suunnitelman mukaan <u>vuonna 2013</u> prioriteettina olisi kuntien hyvinvointikertomustyön tukeminen,</p>	

	Käsitteltävät asiat	Päätökset/jatkosuunnitelma	Vastuuhenkilö
		<p><u>vuonna 2014</u> alueellisten ravitsemus- ja terveystuontasuunnitelmien laatiminen ja toimeenpano sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vahvistaminen sisäisen turvallisuuden suunnittelussa, <u>vuonna 2015</u> elintapaohjauksen tehostaminen ja <u>vuonna 2016</u> viestintä ja siinä erityisesti ravitsemuksen ja liikunnan sisällyttäminen johtamiseen osana terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Alueellinen terveyden edistämisen työryhmä jatkaa 5.9.2013 suunnitelman työstämistä neuvottelukunnan linjausten pohjalta.</p> <p><u>Keskustelu</u></p> <p>Hyvinvointikertomukset ja hyvinvointityö pitäisi kunnissa viedä valtuuston lisäksi lautakuntiin, jotta siihen pääsisi tutustumaan isompi joukko väkeä. Kokonaisuus on niin iso, että pelkkä valtuustossa tapahtuva kokousesittely ei riitä sen sisäistämiseen.</p> <p>Pirkanmaalaiset yhdistykset ovat ottamassa hyvinvointikertomukset arjen työkaluksi. Kunnissa on nyt hyvä mahdollisuus miettiä mitä he voivat tehdä yhdessä yhdistysten kanssa väestön terveyden ja hyvinvoinnin tukemisessa. Hyvinvointikertomustyön näkyväksi saaminen on tästäkin syystä tärkeää.</p> <p>Hyvinvointikertomusten visualisointi ja riittävän yksinkertainen esilletuominen on tärkeää, siksi Terveyspuun saaminen nopeasti käyttöön olisi tärkeää. Aihe on kunnissa ajankohtainen nyt kun kuntien hyvinvointikertomukset valmistuvat. Myös uudet seudulliset opetussuunnitelmat ovat valmisteilla, Terveyspuu tulisi linkittää myös siihen.</p> <p>Tavoitteena on saada terveyden edistäminen näkyväksi kaikille pirkanmaalaisille. Tässä Terveyspuu antaa hyvän mahdollisuuden. Kirjalliset suunnitelmat ym. on suunnattu ensisijaisesti virkamiehille ja ammattilaisille, sen sijaan tavallisia ihmisiä tavoitetaan paremmin Terveyspuun kautta. Terveyspuu kannattaa nostaa nyt tärkeimmäksi prioriteetiksi. Terveys kiinnostaa väestöä, esim. suurissa kaupungeissa kaupunginosien välisten terveyserojen havainnollistaminen herätti keskustelua. Kunnille tulee painetta toimia, jos jokaisen kunnan etusivulla näkyy mikä on tilanne nyt.</p> <p>Viestinnän nostaminen omaksi painopisteeksi on osittain keinoitekoista. Viestintä on vain väline asiasisältöjen esille tuomiseksi, jonka vuoksi sitä ei voi irrottaa muusta toiminnasta erilliseksi kokonaisuudeksi. Täysin oma painopisteensä se voi olla silloin, kun kehitetään jotain viestintävälinettä. Tässä vaiheessa Terveyspuu on tällaista brändäämisen työvälineen kehittämistä.</p> <p>Terveyspuuta on työstettävä alueellisen koordinaation kautta, että se saadaan kuntien käyttöön. Koska Terveyden edistämisen neuvottelukunnan käytössä ei ole omaa budjettia, on ensin selvítettävä Terveyspuun jatkokehittämisen kustannukset.</p>	

	Käsittävät asiat	Päätökset/jatkosuunnitelma	Vastuuhenkilö
		<p>Tekninen toteutus ei todennäköisesti edellytä suurta panosta, mutta samalla on huomioitava ylläpitokustannukset. Jatkokehittämisessä tulee ottaa huomioon erilaiset käyttöympäristöt kuten tabletit ja kännykät ym. Esim. lukioissa hyödynnetään yhä enemmän tabletteja. Koulussa käytettävyys on tärkeää. Jos sivusto ei toimi, sitä ei käytetä. Kustannusarvion saamisen jälkeen mietitään mahdollisia rahoitusvaihtoehtoja esim. sairaanhoitopiiri, kunnat ja maakuntaliitto.</p> <p>Kunnat saavat syksyllä käyttöönsä uudet kouluterveyskyselyn tulokset. Tiedot päivittyvät viiveellä Terveyspuuhun, koska sinne ne tulevat SOTKANetin kautta. Sähköiseen hyvinvointikertomus -työkaluun on tulossa vuosittainen osio, johon kunnat voivat laittaa omia tuoreita tietoja, jotka näkyvät SOTKANetissä viiveellä.</p> <p>Viime aikoina uni on nostettu ravitsemuksen ja liikunnan rinnalle tärkeäksi terveyteen vaikuttavaksi tekijäksi. Nukkumattomuus on syy moneen muuhun ongelmaan ja sairauteen. Monissa perheissä perusrytmi on sekaisin. Haasteena on löytää uniosaajia, joita on vähemmän kuin ravitsemusosaajia. Muita tärkeitä tähän mennessä vähemmälle jääneitä asioita on mm. runsaasti terveysongelmia aiheuttava iäkkäiden ihmisten alkoholin ja lääkkeiden sekakäyttö.</p> <p>Jatkossa mietitään myös miten kärkiteemoiksi valittujen ravitsemuksen ja liikunnan ympärille saataisiin luotua uusia palveluinnovaatioita. Kaikki söisivät terveellisesti, jos olisi helppoa saada ihmiset tekemään niin. Mukaan tarvitaan yksityisen sektorin innovaatioita. Jotkut yritykset ovat panostaneet menestyksekkäästi esim. työntekijöiden terveystottumusten muuttamiseen. Koulut ovat tärkeässä roolissa niin kouluruokailussa kuin erilaisiin liikuntalajeihin tutustuttamisessa. Myös ikäihmiset tarvitsisivat samankaltaista esim. liikuntakortit, joihin saa bonuksia suorituksista.</p> <p>Kaikkien ravitsemukseen liittyvien uusien "ismien" torjuminen ei välttämättä ole tarpeen. Valveutumattomuus on isompi riski kuin muodikkaasti syöminen. Jatkuva uusien "ismien" torjuminen aikaansaa vain negatiivista ilmapiiriä väestön keskuudessa. Suomen terveyttä edistävien sairaaloiden (STESO) ajatuksena on tuottaa luotettavaa tietoa, jota jokainen voi hakea halutessaan.</p> <p>Lempäälässä mietitään parhaillaan mikä on tulevaisuuden koulu, se on jotain ihan erilaista kuin nyt. Työtä varten on käyty läpi kaikki lasten ja nuorten palvelut.</p> <p>Alueellisen koordinaation painopisteet voivat olla erilaisia mitä kunnat valitsevat omiin hyvinvointikertomuksiinsa. Nyt tehtävässä suunnitelmassa on kyse siitä, mitä alueellisessa työkentelyssä painotetaan minäkin vuonna.</p>	

	Käsiteltävät asiat	Päätökset/jatkosuunnitelma	Vastuuhenkilö
		<p><u>Yhteenveto:</u></p> <p>Nostetaan viestintä läpileikkaavaksi painopisteeksi kaikille toimeenpanovuosille.</p> <p>Sovittiin, että Maarit Varjonen-Toivonen käy neuvotteluja sairaanhoitopiirin internetvastaavan kanssa Terveyspuun toteutuksen teknisistä vaatimuksista ja toteutuksen kustannuksista ja tekee sen pohjalta kustannusarvion. Pyydetään tarjouspyynnöt seuraavaan kokoukseen mennessä. Tarvittaessa käydään jo sitä ennen sähköpostineuvotteluja.</p> <p>Valmistellaan uni-teeman jatkokäsittelyä.</p> <p>Keskustelussa sovittiin, että EVA-menettely otetaan keväällä yhden terveyden edistämisen neuvottelukunnan kokouksen aiheeksi.</p>	
6	TerPS2 Pirkanmaan osahankkeen nykytilanne	<p>YI Maarit Varjonen-Toivonen esitteli TerPS2 hankkeen nykytilannetta (diat 12 - 21). TerPS2 on Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin hallinnoima Kaste-hanke, jossa Pirkanmaan kunnista ovat mukana muut paitsi Mänttä-Vilppula, Parkano ja Tampere. Hankkeen toimeenpano on osa alueellista terveyden edistämisen koordinaatiota. YI Maarit Varjonen-Toivonen toimii osahankkeen projektipäällikkönä osana omaa työtään ja Terveyden edistämisen neuvottelukunta on Pirkanmaan osahankkeen ohjausryhmä.</p> <p>Hyvinvoinnin edistämiseen liittyy lukuisia lakeja (diat 12 – 15). Hyvinvointikertomustyön kautta pyritään saamaan kokonaisuus paremmin hallintaan ja helpottamaan kuntien virkamiehiä niiden toimeenpanossa. Sekä terveydenhuoltolaki että valmis-teilla oleva sosiaalihuoltolaki sisältävät useita velvoitteita kuntien poikkitoiminnalliseen yhteistyöhön, hyvinvointikertomuksen käyttöön raportoinnin välineenä sekä hyvinvointivaikutusten ennakoarvointiin (EVA-menettely). Kunnissa on haasteena miten hyvinvointikoordinaattorit pääsevät kertomaan hyvinvointikertomustyöstä päättäjille, erilaisia asioita on kunnissa meneillään niin paljon. Hyvinvointikoordinaattorien kanssa on kesällä työstetty sitä miten hyvinvointikertomus saadaan arjen työvälineeksi ja kaikki hallintokunnat sitoutumaan hyvinvointityöhön (dia 21).</p> <p>TerPS2-hankkeen tavoite (dia 16) on kuntalaisen hyvinvoinnin edistyminen. Sitä tukevat osatavoitteet ovat: hyvinvointijohtamisen osaaminen, sähköisen hyvinvointikertomus –työkalun kehittäminen ja käyttöönotto, poikkitoiminnallisuus sekä hyvinvointijohtamista ja -rakenteita tukeva yhteistyö. Sähköinen hyvinvointikertomus –työkalu siirtyy hankkeen päättymisen jälkeen Kuntaliiton omaisuudeksi, mikä helpottaa kunnan muiden asiakirjojen linkittämistä siihen.</p> <p>Hyvinvoinnin näkökulmia sisältävien lakien (dia 12) toimeenpano koskee kunnan kaikkia toimialoja ja niiden toimeenpano</p>	YI MV-T

	Käsiteltävät asiat	Päätökset/jatkosuunnitelma	Vastuuhenkilö
		<p>vie suurimman osan kunnan budjetista. Tavoite on, että terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen tunnistettaisiin kunnan ydinprosessiksi (diat 19 ja 20). Kunnan hyvinvointiryhmä, jossa on edustajat kaikilta toimialoilta ja myös johtoryhmän edustaja, muodostaa funktiorajat ylittävän tiimin. Hyvinvointiprosessin omistajalla on valta viedä yhteistä asiaa eteenpäin toimialarajojen yli. Tärkeää on päästä pois hallinnollisista silloista. Oikeiden henkilöiden löytäminen hyvinvointiryhmiin on tärkeää. Seuraava suuri haaste on hyvinvointikertomuksen yhdistäminen toiminta- ja taloussuunnitelmaan.</p> <p>Hyvinvointikertomukset ovat valmistuneet Lempäälässä, Kangasalla ja Sastamalassa. Myös Tampereella se on hyväksytty, mutta sitä ei ole linkitetty toiminta- ja taloussuunnitelmaan. Urjalan hyvinvointikertomus viedään kunnanvaltuustoon syyskuussa. Tarkoitus on, että hyvinvointikertomukset valmistuvat kaikissa hankekunnissa tämän valtuustokauden aikana. Kaikissa kunnissa on nimetty hyvinvointiryhmät. Näissä on vähintään yksi johtoryhmän edustaja ja monessa kunnassa koko johtoryhmä kuuluu hyvinvointiryhmään. Hyvinvointikoordinaattorit nimettiin jo hankkeen käynnistymisvaiheessa.</p> <p>TerPs2 Pirkanmaan osahankkeen kuntien johto- ja hyvinvointiryhmille järjestetään vuosikelloseminaari, jonka tarkoituksena on käynnistää kunnan toiminta- ja taloussuunnittelun vuosikellon ja hyvinvointikertomuksen yhdistäminen. Samansisältöisiä seminaareja järjestetään 10.9. ja 11.9.2013 yhteensä neljä kappaletta. Terveiden edistämisen neuvottelukunnan jäsenet voivat osallistua parhaiten omaan aikatauluunsa sopivaan tilaisuuteen.</p> <p>TerPS2 –hankkeen toinen väliraportti koskee ajanjaksoa 1.1. – 30.9.2013. Se käsitellään neuvottelukunnan seuraavassa kokouksessa.</p>	
7	Pirkanmaan alueellinen terveysliikuntasuunnitelma	<p>Pirkanmaan alueellisen terveysliikuntasuunnitelman (diat 22 – 31) valmistelu aloitettiin vuosi sitten. Työhön nimettiin valmis-televa työryhmä ja alueellinen terveysliikuntatyöryhmä (dia 22). Alueellinen terveysliikuntatyöryhmä on kokoontunut 3 kertaa. Se jakautui keväällä alatyöryhmiin jatkamaan työtä ikäryhmittäin. Tulokset (diat 23 – 30) on koottu kunnan eri toimialojen ja ikäryhmien mukaan. Iso työryhmä kokoontuu 1.10.2013 suunnittelemaan minkälaiseen formaattiin suunnitelma kirjoitetaan. Malleina on käytetty Lempäälän terveysliikuntastrategiaa ja Ylöjärven terveysliikuntaohjelmaa (dia 31). Kirjoittamisresurssi tulee UKK-instituutista. Tavoitteena on saada alueellinen terveysliikuntasuunnitelma valmiiksi vuoden vaihteeseen mennessä. Suunnitelma lähetetään neuvottelukunnalle tutustuttavaksi ennen seuraavaa kokousta ja suunnitelmaa käsitellään tuolloin.</p> <p><u>Keskustelu:</u></p>	YI MV-T

	Käsiteltävät asiat	Päätökset/jatkosuunnitelma	Vastuuhenkilö
		<p>Samanaikaisesti terveystuennasuunnitelman kanssa kehitetään monia muita toimintamalleja. Esim. yhteistyössä Varalan kanssa koulutetaan ohjaajia liikuttamaan lapsia. Päällekkäisyyksien välttämiseksi kannattaa tehdä yhteistyötä. Avainhenkilö on urheiluakatemian vetäjä Hannele Hiilloskorpi.</p> <p>Suunnitelmasta toivotaan konkreettista. Lasten parissa kunnissa työskentelevät voitaisiin kutsua yhteiseen iltapäivään. Samassa tilaisuudessa voidaan lanseerata niin terveystuennasuunnitelman asioita kuin Terveyspuutakin.</p>	
8	Syksyn 2013 kokoukset	Seuraavat kokoukset ovat 20.11.2013 klo 9 – 11 sairaanhoitopiirin hallituksen kokoushuoneessa ja 17.1.2014 klo 9 – 11 sairaanhoitopiirin hallituksen kokoushuoneessa.	Pj AS
9	Muut mahdolliset asiat - kuntien johto- ja hyvinvointiryhmien vuosikelloseminaarit 10.-11.9.2013	<p>Kuntien johto- ja hyvinvointiryhmien vuosikelloseminaarit järjestetään 10.9. ja 11.9.2013. Seminaarin aiheena (diat 32 ja 33) on hyvinvointikertomuksen hyödyntäminen osana kunnan talous- ja toimintasuunnittelua. Kunnat käynnistävät työpajassa oman työskentelynsä. Myös Terveystuennan edistämisen neuvottelukunnan jäsenten toivotaan osallistuvan tilaisuuteen. Kutsu lähetetään myös sähköpostitse heti kokouksen jälkeen.</p> <p>Väli-Suomen Kastehelmimarkkinat järjestetään 25.9.2013 Tampere-talossa. TerPS2 hankkeesta on mukana Nokian hyvinvointikoordinaattori Satu Kankkonen, joka kertoo turvallisuussuunnitelman linkittämisestä osaksi hyvinvointityötä. Kutsu Väli-Suomen Kastehelmimarkkinoille lähetetään sähköpostitse kokouksen jälkeen.</p>	Pj AS
8	Kokouksen päättäminen	Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10.45.	Pj AS

LIITTEET Liite 1 Kokouksen alustusdiat, MVT

JAKELU Terveystuennan edistämisen neuvottelukunnan jäsenet
Anita Niemelä